

Vredništvo:

na Travniku št. 277. I. nadstr. (one
skribe št. za raspodiljevanje lista).

Priloge se zapladijo vsakodnevno
oznanih št. v slovenskem jeziku.

Plača se za vsako leto 3
g. d. če se ne plača enkrat na
meseč, vsakega 3. plača se trikrat,
10 s. v. vsakega 3. tega se vsak
krat 30 s. za vsakega.

za domače, slovenske in občne potrebe.

V Gorici, v petek 28. avgusta 1868

Izhaja vsak petek.

Volja po postit postiljana za celo leto
3 gold., za pol leta 1 gold. 60 s.; za
četrt leta 30 s. klor sam pu-vo po-
stija, plača za celo leto namo 2 g. 50
s., za 1/2 l. 1 g. 30 s., za četrt l. 70 s.
Narodilna pisma in reklamacije naj
se pošiljajo vredništva.
Posamni listi se prodajajo v Gorici
v bukvarnici k. Šolar-Jevič na Travniku
ku pu 3 soldov.

**Deželni zbori.
Goriški.**

Po slovenskem cerkvenem opraviilu (peli so sv.
mašo prevz. nadškof sami) je začel g. deželni glavar
grof Pacz prvo sejo in II. sejno dobo dež. zboru s tim
to ogovorom:

Častita gospóda! Ko sem prvokrat imel čast,
visokemu temu zboru predsedovati, bili smo sklonjeni,
da bi kot súpnikii pripomagali k delu politiskega
prestežanja naše države, katero delo je bilo blagovoli-
lo prejeti. Nj. cesarstvo z najvišim sklepom od 4. fe-
bruarja 1867.

Vzeli smo mi cesarski reskript za znamenje
ngodnega prevrata, kateri je imel vdahniti po mnogih
nadlogah potrti državi zopet novo življenje, odpreti na
rodovi avstrijskim pot do bratovskega porazumenja, ter
vabiti jih, da naj bi zupljivo in z združenimi močmi
stregli želji cesarjevi, priznajočii mir in svobodo. —
Mi smo dobro poznali kako težavno je to početje;
fresli smo se. Toda ste dvombo promagale ljubezen do
naše domovine in želja, povzdigniti jo zopet k moguć-
nosti in časti, tudi z zatujevanjem samih sebe, če bi
bilo treba. Naša nada nas ni goljufala.

Državni zbor je skrbel, da se je dogual porazu-
mek v Ogorskim in opozvala se je svobodna ustava.

Načelo, da so vsa ljudstva enakopravna, zdru-
ženo z razširjeno avtoriteto kraljestev in dežel bode
pripomagavalo, da se vsa sumljivost in vladoljubnost,
ki ljudstva muči." Na dalje našteva še vse druge pri-
dobitve nove dobe in sedanjega ustavnega sistema, češ,
da so to v Avstriji zmage, ki spadajo k naj sijajnim
dobam njene zgodovine. — "Zanašam se — pravi dalje —
da bote vedeli ceniti visoko nalogo, ktera vas čaka; ...
nadjati smem se, da bote razpravljali vse lepo mirno
in dostojno, ter da vam bodo vodilo: razumnost, pra-
vičnost in domoljubje, da v tem važnem pa težavnem
času zadostite vašim volivcem, kateri tega od vas pričau-
kujejo, obr enem pa da ustrezete tudi interesom vse
države.

Naydušen po sladki tej nadi izrekam, da bode za-
četa druga sejna doba tega vis. zbora ter vabim slavno
skupščino; naj bi posvetila začetek s slovesniim „živio“
Nj. vel., preljubljenemu našemu cesarju Francu Jožefu
II. (Vsi poslanci so zagnali „evviva“ in „živio“.)

Na to predstavi glavar novega vladinega komi-
sarja, gosp. barona Pino-ta Friedenthal-skega, kateri
zdajci povzame besedo. Narpopred pozdravlja ves zbor
skup. voščuje mu srečo in dober vseh njegovemu delo-
vanju, povdarja, da valed prenařejone državne ustave je
ekonomija deželnih zborov bistveno razširjena, torej pod-
ro njihovo važnejše, — zbor da ima torej dovolj pro-
stora za svoje delovanje. „Pooblaščen sem“ — pravi —
da smem zatrditi, da bode vlada natančno spoštovala
meje med postavodajstvom državnim in posamnih
in to po duhu in črki tistih načel, ktera je usta-
vna ustava. Prizadeval si bom, da opravičim
zaupanje, ga stavi na me vis. vlada, ali zadovoljen
ne bom, dokler si ne pridobim tudi Vašega zaupanja,
gospóda in zaupanja ljudstev, katerih ste Vi vredni za-
stopniki. Ako bom tako srečen, da kot cesarski komi-
sar in kot politični glavar enega naj važnejših delov
te dežele kaj pripomorem k njega sreči, bode to mo-
je naj lepše plačilo.

Po slovenski je govoril tako-le:

„Ker me je došla velika čast, da bom vladal
lepi okraj Goriški in da v tem visokem zboru vlado

najemstujem, naj tudi Vas prisrečno pozdravim, poslanci
slovenski, in izrečem Vam gorečo željo, da bi vna
važna zborova opravila dober vseh imela. — Čeravno
nisem še popolnoma kos slovenskemu jeziku, bode moja
skrb, da se ga v kratkem naučim, naj sem se ga že ne-
kaj časa učil in znam že tudi en drugi slovanski je-
zik. Bodite prepričani, da dobro volje in potrebuo
podpore ne bote, kar se mene tiče, nikdar pogrešali.

Ali poglavitno delo je Vam samim zaupano, in, ker
se Vaše dosedanje pravice zdaj mnogotero razširjene,
ne zanemarjajte lepe prilžnosti, ozirati se na vse de-
želne potrebe; in tega jaz iz celega srca želim.“ *)

II konca je izročil glavarju te-le vladine predloge:

- 1.) načrt postavbe zastran poplave nekterih oblačb v
volitnem redu za deželni zbor pokn. grofije goriške, in
gradiške, kdo da izgubi, namoč, pravico za zbor voliti
in izvoljen biti. 2.) načrt postavbe obsegajoč določbo
za takrat, ko bi se primerilo, da bi bil kateri deželni
poslanec v kako kazen obsojen ali ko bi zapadel
kazenski projektavi. 3.) načrt postavbe, s katero se popravlja
občinska ustava za mesto Gorico od 28. nov. 1850. 4.)
Načrt zastran proučebje §. 7. občnega občinskega
reda za kmečke občine na Goriškem. 5.) Načrt po-
stave zastran realnih šol. V kratkem dojde tudi načrt
postave zastran ogledstva javnega šolstva in zastran
naprave novih šolskih svetovavstev, domačih, okrajnih
in deželnih. — S tem je bila končana še pred popoldno
začetna sejo. **) Drugo sejo je napovedal glavar za ob-
1 uri popoldne.

II. seja 22. t. m. ob 1. popoldne. Potrdila se je
narpoprej volitev poslauca Aleks. Rozmana (sedanjega
okrajnega sodnika v Boveu, izvoljenega lani namesto
predst. g. Franca Grossmanna). Volili so se 3 odbori
za naprejšnje pretresanje raznih reči, ki jih ima zbor
obravnavati. Za finančno zadevo (preudarko in račune)
so odbrani: Ritter (predsednik), Candussi, Winkler,
Abram, Rozman in Strassoldo; za ceste (eno naj važ-
nejših reči v sedanji sejni dobi) Dottori, Del Torre,
dr. Žigon, Polaj, Pagharuzzi, Černe, dr. Deperis;
za vladine predloge (n. pr. tudi za realno šolo): dr.
Doliak, dr. Pajer, dr. Tonkli, dr. Visini, Marušič.
Dež.-odborova poročevavea dr. Pajer in dr. Deperis
sta izročala preudarek za l. 1868, račune za ll. 1866
in 67 in načrt postavbe zastran razvrstitve in vzdržavanja
cest. Načrt zastran necesarskih cest je prevzel odbor
za ceste, preudarek in račune pa finančni odbor.

III. seja 25. t. m. ob 5. u. popoldne. Na dne-
sem redu so bili zgorej omenjeni vladini predlogi
zastran popravkov v volitnih redih deželnem, občin-
skem in mesta Gorice. Vse potrjeno, kakor je došlo
od vlade, ker so te prenaředbe lo dosledki družih v
državnem zboru sprejetih postav. Samo v posebni u-
stavi mesta Gorice se je nekaj dodalo: Kdor je s

*) Nekemu dopisniku iz Gorice v „Neue freie Presse“ — i ni po-
v. p. da je g. cesarski komisar po slovenski govoril, češ, da se jezika
dobro ne zna. Mi Slovenci čestitamo gospodu komisarju dobro je go-
voril. Slovenskemu občinstvu jako dobro dá, da se naš jezik na takem
mestu in o taki priliki spoštoje — timveč nas to veseli, ker je g. baron
Pino prvič komisar, ki je v našem jeziku spregovoril. Sicer pa slišimo,
od več strani, da se hoče g. okrajni glavar slovenščino tako naučiti, da
se bo v kratkom lahko z ljudmi v uradnih rečeh pogovarjal. Vr.

**) Prevz. kneza — nadškofa ni bilo v začetni seji in tudi v na-
slednjih dveh ne. Tudi še dveh drugih poslancev do sedaj manjka: Gg.
Sisrvoja Deperis-a (sekcijskega svet. pri ministerstvu za kupčjstvo) in
Aleksandra Rozmana, kateri je bil izvoljen po l. anjni dobi. — Nazočiljo
tedaj v zboru 19 poslancev (z glavarjem). Na tem sedé Gorjup (dež. od-
bornik), dr. Pajer, dr. Deperis, Ritter, Dottori, Del Torre, dr. Visini
Candussi, grof Strassoldo; na desni: dr. Doliak, Winkler, Marušič, Ab-
ram, Pagharuzzi, Polaj, Černe, dr. Žigon, dr. Tonkli.

plačevanjem davkov na dolgu, ne izgubi zavolje tega volitveno pravice. — Predlog dež. odbora zastran povijanja zavoda glubo-nemih na deželni zavod goriški (ali goriško-isterki) je izročén v pretres tistemu odboru, kateri pretresa postavu zastran realk.

Pred obravnavo je sprožil *Marušić* (po slovenski) interpellacijo zastran uravnanja služnosti na Otlici in v Dolu (okr. Ajdovskem), kateri vasi imate veliko trpeti od gozdnega urada; urad jim nekatere pašnike prepoveduje, drv premalo in na takih mestih odkazuje, kamor ho priti ne morejo; ker so siljeni krasti, ako nočejo — v gozdu — brez drvi ostati, jih gozdni urad toži; vsi obdelnarji že so bili zaprti, ali pa bi morali plačati globo. Vsa globa skup, katero ste ali bi morali te 2 vasi plačati, znaša že 13 tisuč goldinarjev. Interpellacija meri na to, da bi se vse kazni ljudem odpustilo in razprava zastran služnosti brž ko mogoče doguša. *Dr. Tonkli* (tudi po slovenski) je interpelliral zastran Slovencev, kateri tudi po novi vredbi v kljub sklepu dežel. zbora od 1. 1866 pod laške okrajne gosposke spadajo. Interpellacija razkazuje vse razmere po štirjaških miljah in številu stanovavcev. — (Za naslednjo sejo ni še stvarine, dan torej in dnovni red ne še odločen.)

Drugi.

Kakor naša goriška, tako se je odprlo 22. t. m. še 16 družih deželnih zborov v Cislajtániji, in sicer v teh-le mestih: V *Lenovu* (za Galicijo), v *Črnovicu* (za Bukovino), v *Opavi* [(Troppau) za Slézijo], v *Brnu* (za Moravsko) v *Pragi* (za Česko), na *Dunaji* (za spodnjo Avatrijo), v *Lincu* (za zgornjo), v *Salcburqu* (za Salcburško), v *Inspruku* (za Tiroljsko), v *Feldkirchenu* (za Vorarlberško), v *Celovcu* (za Koroško), v *Gradcu* (za Štajarsko), v *Ljubljani* (za Kranjsko), v *Trstu* (za mesto Trst in okolico tržaško), v *Poreču* (za Istro), v *Zadru* (za Dalmacijo). Nar. imenitnejša izmed vseh sta zboru česki in galicijski. V Pragi so podali vsi narodni česki poslanci (81) že pred prvo sejo predsedništvu zborničenemu dolgo razložbo vzrokov, zakaj da ne morejo priti v zbor. V tej razložbi se opirajo podpisniki na stare pravice kroga česke. Sedanje državne ustave, zlasti, kar se tiče vredbe cislajtanskih dežel, ne priznavajo, torej tudi niti državnega niti deželnega zbora. Tirjajo, naj bi se Česko blizo tako postavilo, kakor Ogersko; na Dunaj naj bi imelo pošiljati samo delegacijo kakor Ogr. V zboru so ostali samo ustavoljubni nemški poslanci, vseh skupaj 122. Ker jih je ravno postavno število, da lahko zborujejo, bodo tudi v imenu vse dežele zborovali, ali prav za prav ne zastopajo ko samo eno tretjino kraljestva českega, izostali poslanci so zastopniki dveh tretjin.

Da se v Pragi kaj takega zgodi, bilo je provide-ti, tako tudi se je že naprej vedelo, da se bodo v Brnu slov. narodnjaki po českih ravnali, in res so vsi izostali (26), tako da ni mogel prvi dan zbor moravski še celò zborovati ne.*) Ali jako osupnilo je liberalne ustavoljube nepričakovano vedenje zboru dvojskega. Glasoviti poslanec *Smolka* je nasvetoval, naj bi se preklical tisti laški zborov sklep, vsled korega je poslala Galicija svoje poslance v državni zbor, ter naj bi se državni poslanci svojega poslanstva odpovedali. Pa tudi če ta nasvet ne obvelja, je že drugi *Ziblykievičev* predlog ustavi nevaren, kateri meri na to, da bi galicijski zbor decemberno ustavo pregledal in z ozirom na Galicijo poprav nasvetoval. Z eno besedo praški in levovski zbor prizadevata vladi in njenim podpornikom mnoge skrbi. Za viado in sedanji sistem je le manjšina 17tih deželnih zborov; izmed čisto nemških je tiroljski opozicionalen. Kako se bodo drugi vedli, ne moremo še povedati.

Škofi se nikjer ne vdeležujejo obravnav.

Ogled po svetu.

V *Austriji* gleda zdaj vse na deželne zборе; družih posebnih dogodov ni. Galicija bi se neki rada z ogerskim kraljestvom nekako tako združila, kakor *Hrovaška*. S tim pa bi bil izdrt iz cislajtanskega poslopja ogelni kameu.

*) Tudi nadškof bolonueki in škof brnski sta med tistimi poslanci, ki so se pismono opravičili, zakaj da ne grejo v zbor. Vr.

Osnovni odbor društva za „brambo narodnih pravic“ v *Ljubljani* razglašá vabilo k pristopa. Priobčimo ga pravili vred drugi pot.

Drugi slovenski tabor bo 6. septembra t. l. v *Zavcu* (na spodnjem Štajarskem, v okraji Celjskem) Časniki razglašá jo vabilo, katero je podpisalo 58 stajarskih rodoljubov.

Dopisi.

Iz Goriške okolice — 24. dan avgusta t. l. je bil za nas primorsko Slovence jako važen, čeravno se ni moglo dovršiti, kar smo se bili namenili, namreč posvetovanje zarad slovenskega tabora na Primorskem. Važen je bil tisti dan zato, ker se je videlo, da so tudi primorski Slovenci pripravljene, potegniti se za svoje od vlade jim zagotovljene pravice. Vsi povabljeni so prišli na poziv nekterih rodoljubov z velikim veseljem v *Gorico*.

Če ravno se je posvetovanje zarad nekterih nepričelnosti za drugi dan odložilo, nima se zato nihče žaliti, naj nas, kmete, skušnja nči, da, ko nas vreme zadrží, da ne moremo sejati tisti dan, ko smo se bili namenili, vsi nemurni komaj čakamo za setev primornega duc. Upati je torej, da, ko se zopet povabila razposljejo in se vnovič dan odloči, bode se ravno tako navdušenje videlo, in tako se pride pomankljivostim 24. avgusta v okom.

Eden undanjih osnovateljev.

Iz okolice Goriške. 26. avg. — Slišimo, da mislijo nekteri naših rojakov, ki so bili prišli na av. Jernej zastran tabora v *Gorico*, da, potem ko ni moglo biti rednega posvetovanja tisti dan, zdaj vsa reč zaspi. To ni tako. Tabor bo; program in odbor se bo sostavljal drugi krat. O svojem času kaj več.

Eden osnovateljev.

Iz Vertojbe 27. avg. Tisti *Mrmolja*, o katerem se je mislilo, da se je na *Tominskem* vtopil, je prišel te dni zdrav domu; delal je na *Krasu*.

S Primorskega Krasa. Čudno se bo zdelo bravecem, ako jim povem, da se zdaj — poleti — tukaj po golem *Krasu* volkovi potepajo. V kratkem času so mnogim gospodarjem že 24 ovac raztrgali. Mislite pa, da se za to kdo zmeni? Nič, kakor da ne bi bilo nobenega občinskega poglavarja. Kaj, ko bi deželni zbor, ki ravno zboruje, županstvom zapovedal, da se napravi splošen lov na volke? — Če se kje sliši, da je lisica kakega zajčka napadla, napravijo hitro lov gospodje, kateri imajo lov v najemu. Zakaj se volkovom prizanaša? Klatijo se pa ti gostje navadno v vasih: *Lokvah*, *Gorenjah*, *Povirji* in *Plesivici*. Te občine naj bi stopile torej krepko na noge. *Ovčar.*

Domači novičar.

(*Petarda v veliki cerkvi*). V saboto 22. avgusta, kakih 20 minut pred 10. uro dopoldne, ob kateri se je imela začeti slovesna maša za deželni zbor, je počila v neki spovednici pri levih stranskih vratih ena bomba. Ko smo prišli ob 10. v cerkev je še vsa po smodniku dišala. *Petarda* zunaj cerkve smo že davno vajeni, ali v cerkvi — to je nar. novejši znane baže napredek. *Mari-kaj* smo že doživeli, kar je nekaj časa; pa že davno ni nikak dogodek naših ljudi, sosebnost slovenskih, daleč krog *Gorice*, tako pobujšal, kakor kar je preteklo saboto predrzna roka v častitljivi naši prvostolnici storila. — Sicer pa ima gosposka junaka že v *petah* *Tiskarski* stavec *B.* je (ki je nekaj tudi v *Ljubljani* delal); bil je dalj časa v *Vidmu* kot nekak kolodnja — pravijo — ondašnje goriške emigracije; meseca januarja je bil pomiloščen in prišel nazaj v *Gorico*. Ko so ga zasačili, so našli pri njem mnoge ovajavne liste. — Tista *petarda*, ki so jo našli 18. t. m. v mestnem vrtu še celo, je napolnjena z italijanskim smodnikom.

(*Sv. Jerneja dan*) je v marsikakem oziru za *Gorico* in *Goriško* in za vse Slovensko pomenljiv. Imeto je biti, kakor je znano, v plesni dvorani gostilnice pri

Cattarini-n posvetovanje zastran slov. tabora na Goriškem. Voliti sta se imela dva odbora, eden za vodstvo, drugi za vzdrževanje reda med skupščino ter imelo se določiti ali, kje in kdaj da ima biti meeting. Začasni odbor je bil razposlal vabilo županstvu, čitalnicam in mnogim zasebnikom. Marsikaj bi bilo reči o marsičem v vabilu, pa naj bo; samo to se nam je na prvi pogled čudno zdelo, da se je na pripravljavni shod, k ustanovitvi odbora že ves svet vabil in res so mnogi mislili, da bo že 24. avgusta v Gorici pravi tabor. Tako se menda tudi nekteri laški meščani uenili. Dasi ravno pa je bilo očitno, da bo shod pri C. javen in da pride veliko ljudi skupaj, ni bilo vendar nikomur pripravljavcev prišlo v misel, da bi bili ta zbor uradu za javno varnost naznanili. Urad sam od sebe je moral še le enega podpisnika opomniti, naj bi zač. odbor ne zamudil tri dni popred dan, uro in kraj postavno naznaniti. To so brž storili, dovoljenje je bilo dano in tudi komisar za zbor že odločen. Že v nedeljo večer pa je bila dvorana pri C. z zaklji ječmena (!) napolnjena. Pivar in gostilničar R., kateri je bil popred dvorano obečal, ni imel ravno tisti dan kam spraviti svojega ječmena, nego vpletno dvorano. Druzega primernege prostora v gostilnici ni bilo; na vrtu (pod milim nebom) ne sme nikakoli politična skupščina zdaj zborovati, dokler deželni zbor zboruje, in tako ni moglo biti pri C. nič. Vse to je pa gola—naključba! Brž v nedeljo večer je bila naprošena čitalnica, naj bi svoje prostore taboritom prepustila. Predsednik je v to privolil, in to ni niti zoper postavo, niti zoper čitalnična pravila Čitalnica kot društvo res ne sme političkih shodov imeti, ali prostore svoje kakemu družemu političnemu zboru prepustiti, to ni nikjer prepovedano. Bodi si pa, kakor koli, to tudi ni bilo vzrok, da je splaval pripravljavni shod za tabor po Soči, ampak ta okolnost, da je imel biti shod na drugem kraju, a ne pri Cattarini-u, tega družega kraja (čitalnice) pa niso bili vabivoi tri dni popred polnoči naznanili. Na to se je oprla gosposka, ko je shod prepovedala. Po črki poslave je ta ravnava korrektna. Pravi vzrok pa je neki bil ta, ker se je bilo bati od razdražene laške strani nevarne demonstracije, enako undanji tržaški. Mi sicer tega ne moremo verjeti, zato kor si ne moremo misliti, da bi svobodoljubni Lahi ne hoteli nam privoščiti tiste svobode, katero oni za—se po pravici zahtevajo. Dokler vam ni, dragi sosede, vaših pravil ne kratimo, pustite nas, naj delamo, kar je nam koristno. Sicer pa to dobro veste, da meeting ni postavodajaven zbor, da vas todaj njegovi sklepi niti ne vežejo niti ne režejo. Svobodo todaj vsem, cinque sum! — Zdaj pa še nekaj podpisnikom taborškega vabila. Vaše vabilo je datano od dne 9. avg., to je dan ljutomerskega tabora. Zakaj niste počakali par dni, da bi bili izvedeli, kaj in kako je tam bilo, da bi se bili po Stajarcih ravnali? Ali ne bi bili mogli zatrdni odbor, ki bi imel tabor voditi, ravno tako privatno sestaviti, kakor ste sestavili začasni odbor? Ne bi bili lahko tudi zatrdni program brez shoda ustanovili, kakor ste ga že tudi začasno v vabilo sprejeli? Kar koli počnete, delajte previdno in ozirajte se vselej na oltj in konec.—Ali je bil tabor poprej nujen ali ne, nočemo razsojati, po tem pa, kar ste na sv. Jerneja videli, zdi se nam, da je zdaj skoraj potreben. Kje in kakšnim programom? to preudarite sami.—H koncu moramo še povedati, da take fiziognomije ni naše mesto menda še nikoli imelo, ko na sv. Jernej. Na vsakem jeziku je bil „meeting“,—nekterim je delal velike skrbi. Kogar si srečal po ulicah, vsak te je vprašal: No, kje, kdaj bo shod? Odповed pri C. je bila vse zmešana.—Popoldne so se res prišli gledat nekteri Lahi k C., ker niso vedeli, da je pripravljavni zbor ustavljen. Tudi nekaj Slovencev je tam kosilo in se pogovarjalo. Kar bi imela „Dom.“ še reči, je—molk.

(C. k. gimnazi v Gorici) je sklenil šolsko leto v sredo 26. t. m. Letno sporočilo (18.) obsega obširen, jako zanimiv spis. „Pflanzenphänologische Beobachtungen für Görz.“ sp. naš rojak Franc Krašnan, in navadne šolske vesti, iz katerih posnamemo te-le reči. Učencev je bilo od začetka sprejetih 404, ostalo jih konec leta 374, izostalo 30, odličnikov je 42, prvi red 242, medčasno (interimno), spričevalo jih je prejelo 49.—Sprejemnina znaša 138 gold. 60 s.; šolnina v I. tečaju

1190 gld. 70 s., v II. 957 gld. 60 s. skup 2048 gld. 30 s.—Učiteljev je bilo z vodjem vred 18, med njimi 7 suppletov; stranskih učiteljev raznih 3; izmed omenjenih še 2.—Slovenščina za Neslovence se je učila v dveh, italijanščina za Neitalijane v III razredih kot nezapovedan predmet.

(Na čelu 8. letnika o. k. višje realke) je sostavok „Primo svolgimento della lingua italiana.“ Saggio storico-letterario spis. Jak. Filippi. Profesorjev je zatrdnih 10, suppleta 2, assistent 1.—Učencev je bilo sprejetih 211, ostalo do konca leta 187.

(Višja realka) bodo končala šolsko leto jutro 29. t. m.—Danas, 28., je bila zahvalna maša v bogosl. sodanosti.

Gospodarske stvari.

Ipavska vina.

Že v čitalnicah se je prašalo, kaj je storiti, da bi bila vina po Ipavskem bolj stanovitna. Toda možje, ki so sprožili to misel, bili so večidel tujci, ki ga svoj živi dan niso kapljico napravili niti napraviti videli; zato niso dali Ipavci vero njih besedam. Ipavci ne porajta za puhlo besedo; pokaži mu v djanji njegovo kornal, potem si bo noč in dan glavo bolil, da bi te v vednosti dotekek Zatorej rečem:

Ta stvar naj ne zaspi, marveč naj jo v preudarrek vzamejo razumni možaki, ki so se pod trto rodili, a ne kaki gorski krompirjevo, ki ga še piti ne znajo. Očita se nam, da je naše vince že v svojem bitju nekako nestanovitno, ter da je malo upanja, da pridemo kodaj na bolje. Kdor koli je našo dolino prehošil, lahko vé, kako lažujive so te besede. Koliko vina je v naši dolini, ki se ga čez leto pije, in koliko ga Kranjci in Primorci iz doline izpoljejo, ki več kot ono leto obstoji; ne vé da, ne vsako vino, ne v vsakem hramu, tudi ne pri vsakem kmetu; vse pride na to, pri kakem vinoreju si vino vkupil. Ni moj namen tu vinorejo prerešotavati, marveč menim vam le pokazati nekatere glavne in bolj očitne napake, ki stanovitnost našega vina overajo.—Prva napaka je lega mnogih vinogradov. Vinograd, ki v Čaven gleda, ne daja nikdar takega vina, kakor uni, ki naravnost v sonce proži. To potrduje skušnja; to se pa tudi samo ob sebi razume. Senca škodi slasti in trdnobi. Mnogo je v najboljših vinskih krajih zlasti med Ribenbergom in Šmarjami za ngrade prav pripravnih puščav, ki so proti solncu obrnjone, ali naš kmet pravi, da so mu nekako od rok. Kjer gre za lep dobiček, se ne sme gledati na priročnost. Tržanom ni pre od rok, nad Slapom notri pod sv. Pavlom vinograde izdelovati. Ni ga vinograda, kjer vse grozdje h krati dozori. To, ki je v senci, ne dozori tako hitro, kakor uno, ki je na javnem. Kdor pa ob trgatvi vse h kratu trže ter zeleno in dozorelo v isto posodo tlači, ne bo imel nikdar stanovitnega vina. Ločiti je treba. Potrži najprej dozorelo, potem pa čakaj nekoliko, da to, kar je zelonega, dozori in bode kakor uno prvo; potem boš videl, kakšno bo vino. Dvojna bo trgatev, toda eno bo vince, dobro, trdno in stanovitno.

Karkoli zmešnjava zida, ima le kratek obstanek. To ti je postava narave; ona velja v dušnem in materialnem življenju, in tudi v vinoreji; narava si je dosledna. V naši dolini se nahaja v istem vinogradu tolikovrstnih trt, da je kaj: Garganija, gleria, osipka, znedica, pinjolec, korbijan, rifošk, marbijena trta, pergulin, miskirjeva trta, moytonova trta in Bog vé, kaj še vse. Če ena ne rodi, si misli kmet, bo rodila druga. Ali ravno ta zmes, ta različnost trt mnogo pripomore, da vino ni stanovitno. Za naše vinograde je najbolj trta garganija; ona drži Ipavca po koncu; kdor si jo po nogradih skoz in skoz zasadi, vrgla mu bo gotovo več dobička kot pa taka zmes, ki vinu le ceno jemlje. Teh misli je tudi B. Babo.

Še trdoglavniši je naš kmet pri kuhanju vina. Prvatje kuhajo vino po 8 dni in še več, zato jim po 15 let zdravo ostane. Naš kmet pa se drži le starega kopita. Toliko ur, je rekel ranik oče, in nič več; to mu je nauk sv. pisma. Pri kuhanju vina ni treba gledati na uro, marveč pokušavati vino; ni treba gledati, da

bode mehko, marveč, da bode trdno in stanovilno, čó tudi nekoliko vreže. Trdó vino; kakor skušnja uči, spó se lože proda, kakor mehko, ker je bolj stanovitno. Četita nesreča v tej zadevi je zanikernost v presnemanju vina. Ipavec ne presname vina do veliko sile; pravi, da se ga s presnemanjem preveč izgubi; rovež, dostikrat to delo v svojo škodo odnaša. Vinco je trtni sad; ono se drži iste postave, kakor trta. Kedar trta razodeva svoje življenje v vinogradu, takrat ga razodeva tudi vino v sodu, ker vre in se peni, in s tim kliče kmeta, da naj ga presname. Po tem takem je treba vino trikrat presneti. Ko trta poganja, ko cvete in ko gnceca ali ko grozdje mehko postaja.

Kar omenjene napake vina ne kvarijo, pospešujejo še slabi hrani njegovo nestanovitnost. Nikjer ni naš kmetski varčev, kakor pri zidanju. Za košček zidu meni, da bo ob vse. Zato so naši hrani večidel nizki, površni, zatuhli, večast celo ulazni. Ni čuda, da v takih hranih vino nima obilnaka. Poseben nepokoj dela vnu tudi veter, ki po naši dolini navadno razsaja. Ne da se se misliti, koliko moči ima veter do vina. Kjer koli brizga pred hrano, je kmal u vino mogleno. Hočete imeti stanovitna vina, zidajte oblokane (volbano) hraneve na suhih, pred vetrovi zavarovanih krujih, v ktere ludi solnce ne seže; izkopajte jih v zemljo po 2 sezna globoko, poskrbite jim okuica na nasprotnih straneh, da ne bo manjkalo čistega zraka v hrano, potem ne bo dolgo resnica, kar je nekdanj B. Babo rekel: Blagor drugim vinakim krajem, dokler Ipavec vina delati ne znaajo.

(Drugikrat o tem kaj veš).

prvi nektrivavi daritvi
 novega mašnika,
Jožefa Jušič-a *)
 v Cirkvi Sv. Jakopa Apost. v Azli
 23. Velikoga Serpana 1868

Zarés si častita
 Nedižka dolina!
 Ja, vredna spomina
 Si slavnoga ti.
 Med lašk'ni Slovenci
 Le bod' ponosita,
 In donas slavita
 Je vredno da si.

Si lepa in velika,
 In tud' si modrica,
 Zato si kraljica
 Slovenskih dolin.
 Mars'kterega sina
 Nam v zglede si zredila,
 In v lovor povila
 Modrosti spomin.

In take na Altarje
 Si nam pripeljala,
 Da tebi je hvala
 V okolici vsi.
 Zato si častita
 Nedižka dolina!
 Ja, vredna spomina
 Si slavnoga ti.

Vsi Živio! zakličimo,
 En Živio veselo,
 Noviča in deželo
 Pozdravimo vsi.
 Oh réš si častita,
 Nedižka dolina!
 Ja, vredna spomina
 Si slavnoga ti. ***)

Spet donas Slovenom
 Si Mašnika dala,
 In zglede si postala
 Okrog in okrog.
 Nu, bodi vesela
 Nedižka dolina
 Ki takega sina
 Je šenkati Bog.

In v Azli lo glasno
 Zapijete zvonovi,
 Prijazni glasovi
 Naj glasijo so.
 Vesela noviča
 Naj gre écz brešéno,
 Slovenske družino
 Veselite se vse.

In radosti naše
 Naj bode vsak priča,
 Gospoda Noviča **)
 Pozdravi naj vsak.
 Naj ni za hvaliti
 Noviča in družino,
 In našo dolino
 Naš jezik težak.

V spomin radosti
 F. Podrička.

*) V Fari Sv. Petra Slavenov na Laškem.
 **) Novi mašnik.
 ***) Vseeh nam ta cvetlica, ker jo zrasla na vrtu Benežanskih Slovencev, pri kterih zdaj slovenščina samo še v cerkvi zavetja išče.
 Vr.

Drobtinice.

Rim. Po nar. novjših preštovah stanuje v Rimu 217.378 ljudi, tedaj 30.000 več kot l. 1858. — Vseh stanovavecev v deželah, kar jih je šó papežu ostalo, je 720 tisuč. Med 217.378 stanovaveci mesta Rima je: 29 kardinalov, 28 patriarhov, nadškofov in škofov; 1372 prelato in duhovnov, 799 bogoslovcev ali semeniščanov, 2947 menihov in 2191 nun. Po tem 2394 judov in 2206 judinj in 488 ločencev ali razkolnikov in krivovercev, kteri hodijo k službi Božji v rusko, prusko, angloško in ameriškansko (porošnikovo?) kapelo. Far je 54. Po razkazih dotičnih fajmoštrov obleknuje razno šole 14.057 otrok.

Upliv čbel na obrodovitenje rastlin. Anglezki naruroznanec Darwin je dobil od 100 stebel bele detelje, ktero so obletala čbele, 2200 kuljivih semenških zrnec, v tem ko ni od 20 družih stebel, od kterih so čbele odganjali, ni enega samega zarodnega zrnca dobil. — Pri rudeči detelji so je pokazalo ravno tako 1000 stebelj, do kterih so dohajale čbele, je dalo 2700 semenških zrnec; ravno toliko družih stebel pa, do kterih niso mogle čbele, nobenega zrnca. — Po tem takem bi se dalo misliti, da brez čbel bi bilo obrodovitenje detelje celó nemogoče, kar pa vendar ni verjetno. Bodi si pa, kakor koli, gotovo je, da imajo čbele veliko upliva pri tem, ker prenašajo semenški prah na cvet (cvetno dele). Pri nekterih rastlinah je že ovetje tako ustvarjeno, da ni nogoče, da bi obrodilo brez kukih mrčesov.

Umri v Gorici

od 12. do 25. avgusta

12. Angela Spahger, 20 l., kmečka hiš, za plućnico; Aleksander Conte Bencluzar, 56 l., uradnik v zastavljanju za bol. v možganih; 13. Karol Jeger, 2 l., sodarja otrok, za suhico; Antonia Bernarda, 1 l. 4 m., uradnika otrok, za bolezajo; 14. Aleksander Hegen, 30 l., mehnikar, za suhico; 16. Marija Mayer, 1 l. 8 m., dinnarja otrok, za suhico; Ana Meate, 8 m., najdenec, za gržo; Anton Glah, 78 l., vrtnar za gržo; 18. Katarina Zebon, 22 l., dinnarja hiš, za vrančeno bol.; Evgen Peron, 1 l. 6 m., kupčev otrok, za bolezajo; Karol Mahni, 6 l., uradnik, za vrančeno bol.; 19. Aleksander Barasetti, 1 l. 4 m., vrančarja otrok, za gržo; Jožefa Yuga, 1 l., dinnarja otrok, za gržo; 20. Katarina Miseri, 52 l., uradnjakega sluga vdova, za mrtudom; 21. Franška Kolbal, 2 l., mizarja otrok, za gržo; 25. Ana Brešan, 1 l., 2 m., predca otrok, za suhico; Stefan Čučić, 45 l., kmet, za vnetico pluć; Franciška Lipovšek, 1 l., dinnarja otrok, za gržo.

Borsni kurs 26. avg. Metall. 58:—; narodno posijilo 62:20; London 114:55; adžjo, srebra 112:50; cekini št:44.

Oglasnik.

Zahvala.

Po nasvetu gosp. Filipa G. Grignaschi-a, kteri je za Gorico opravilnik dunajske zavarovavne banke za živino, imenovane „Apis“, sem si bil dal zavarovati kravc. Ko mi je ni davno edna poginila, mi je zavarovavnica hitro škodo povrnila. V tem tedaj, ko se omenjenemu društvu javno zahvalujem, štejem si v dolžnost, tudi druge, kteri imajo govejo živino, opomniti, naj bi tudi oni svoja goveda zavarovali.

V Gorici 26. julija 1868

Jožef Palik,
 hišn. št. 18 na Cingrofu.

Rastlinški obliž (flašter).

iznašel ga F. Token.

dober za rane, uléza (ture) in ozeblinae.

Ta flašter ima med vsemi enakimi nar. veči zdravilno moč in je vreden, da se šteje za prvega med domačimi zdravili; nobena hiša bi ne smela biti brez njega. — Poskušnje, ki so se delale s tim obližem, po bolnišnicah, so pokazale, da se dajo z njim v kratkem času za dobro in brez škodljivih nasledkov ozdraviti ne le vsakoršne rane, temuč tudi občasna uléza (kronični tari), čó jih kdo že tudi 10 do 15 let ima. — Ravno tako se je izkazala posebna moč tega obliža tudi pri nar. hujših ozeblinah. Turi, kakoršni koli, smolika (žlezni otók) in tako imenovani črv ne potrebujejo, čó se ta flašter rabi, kot malo dni, da dozore in da človek ozdravi. — Glavna zaloga za naše kraje je v gosp. Ludovik Khrnerjevi lekarnici (apoteki) v Gorici na Travniku. — En veči kos velja 50 soldov, en manjši 25 soldov. — V Cervinjanu se dobiva pri g. Lovisoni-u.